

Wybrane zagadnienia postępowania cywilnego, dotyczące postępowania przed sądem rodzinnym i opiekuńczym po zmianach, które weszły w życie w 2005r. dokonanych ustawą z dnia 2 lipca 2004r. (Dz.U. Nr 172, poz.1804), ustawą z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz.1691) oraz ustawą z dnia 1 lipca 2005r.o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz.1413).

--

Ustawa z 2 lipca 2004r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz.1804) miała przede wszystkim na celu usprawnienie i przyspieszenie postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego.

Ustawa ta wprowadziła też szereg istotnych zmian w części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego poprzez nadanie innego brzmienia w całości lub części niektórym przepisom, bądź uchylenie innych, wzmacniając tym samym zasadę dyspozycyjności i równości stron oraz rozszerzając zasadę kontradiktoryjności. Jednocześnie utrzymany został obowiązek działania sądu rodzinnego z urzędu.

I

Zasady naczelnego postępowania cywilnego w KPC

Postulat sprawiedliwości społecznej wymaga, aby rozstrzygnięcie sądu było oparte na ustaleniu stanu faktycznego zgodnego z rzeczywistością. Należy jednak wziąć pod uwagę, że w procesie cywilnym najczęściej w grę wchodzi ochrona interesu prywatnego i spór toczy się o prawa, którymi strony mogą swobodnie dysponować. Nałożenie na sędziego obowiązku zbierania dowodów stawało się albo fikcją, bo sędzia nie znając stosunków między stronami musiał się zwracać do stron o dostarczenie mu dowodów, bądź prowadziło do przewlekłości postępowania.

Obecnie obowiązujące prawo postępowania cywilnego zawiera szereg przepisów mających służyć ustaleniu prawdy materialnej. W pewnych jednak sytuacjach zezwala na poprzestanie na prawdzie tak zwanej formalnej.

Zasada prawdy materialnej obejmuje sferę działania sądu, ale też stron i uczestników postępowania.

Bardzo ważną gwarancją ustalenia prawdy materialnej są prawidłowo ukształtowane zasady kontradiktoryjności i bezpośredniości.

Założeniem zasady kontradiktoryjności jest występujący w każdym procesie cywilnym spór o prawa, zakładający istnienie dwóch przeciwstawnych stron procesowych.

Potwierdzeniem tej zasady jest art.6 KC, art.3 KPC., art.232 KPC i 126§1 pkt 3KPC, art.210§ KPC.

Twierdzenia faktyczne stron i dowody przez nie wskazane stanowią podstawowy trzon materiału procesowego. Działanie sądu z urzędu w zakresie powoływania dowodów ma charakter zupełnie wyjątkowy i ograniczony w stosunku do działania stron. Wyjątek stanowią sprawy małżeńskie i sprawy ze stosunków między rodzicami a dziećmi (art.432, 434 i 458§1 KPC, gdzie dopuszczanie dowodu z urzędu przez Sąd wchodzi częściej w rachubę (art.232 KPC).

Zasada sporności znajduje swój wyraz również w tym, że sprawa jest rozstrzygana przez Sąd po przeprowadzeniu rozprawy i wysłuchaniu obu stron. Strony mają prawo wypowiadać się o faktach wysuwanych przez stronę przeciwną i dowodach przez nią powoływanych, mogą wnieść odpowiedź na pozew (art.207§1KPC), odpierać wnioski i twierdzenia strony przeciwnej (art.217§1 KPC), wypowiadać się co do twierdzeń strony przeciwnej i roztrząsać wyniki postępowania dowodowego (art.210§2 i 3 KPC).

Zasada sporności w mniejszym stopniu wchodzi w rachubę w postępowaniu nieprocesowym ze względu na to, że nie zawsze występuje tu element sporności. Jednakże inicjatywa uczestników postępowania i tu nie jest wyłączona.

Zasada dyspozycyjności.

Dyspozycyjność to możliwość rozporządzania przez strony ich prawami w toku postępowania.

Rozróżniana jest dyspozycyjność materialna i formalna.

Pierwsza oznacza zakres rozporządzalności przez strony ich prawami podmiotowymi o charakterze materialnoprawnym w toku postępowania. Druga – zakres rozporządzalności uprawnieniami procesowymi, czyli korzystania z wszelkiego rodzaju zarzutów, środków obrony.

Przejawami dyspozycyjności materialnej po stronie powoda jest możliwość wytoczenia powództwa i oznaczenie zakresu żądanej ochrony, zmiana, cofnięcie i ograniczenie żądanej ochrony, zrzeczenie się roszczenia.

W obecnym stanie prawnym zakaz orzekania ponad żądanie prawie nie doznaje wyjątków. Jedyny wyjątek to art. 477¹ KPC.

Przejawem dyspozycyjności materialnej jest też możliwość zmiany powództwa w toku procesu (**art. 193 KPC**). Paragraf 2 zmieniony poprzez wprowadzenie aktualnego zwrotu „sąd rejonowy”. Przepis ten odnosi się do zmiany przedmiotowej powództwa. Chodzi tu o zmianę żądania powoda, która może polegać na zmianie ilościowej (żądanie wyższej lub niższej kwoty niż pierwotnie dochodzona) lub jakościowej (np. wystąpienie z innym roszczeniem niż pierwotne). Unormowanie to będzie miało znaczenie, gdy na skutek zmiany zajdzie konieczność uiszczenia wyższej opłaty, niż opłata już uiszczona. Aby możliwe było ustalenie wysokości opłaty ustawa wymaga – zgodnie z art.126¹ KPC oznaczenia wartości przedmiotu sporu w piśmie zawierającym zmianę powództwa, a jeżeli zmiana ta jest dokonywana na rozprawie w obecności pozwanego wartość ta powinna być podana do protokołu.

Zmiana powództwa leży w sferze swobodnej dyspozycji powoda i nie jest zależna od zgody sądu, poza ograniczeniem żądania, które jest w istocie równoznaczne z cofnięciem pozwu co do części żądania i jako takie podlega kontroli sądu, tak jak cofnięcie pozwu (art.203§4 KPC).

Powód może zrezygnować z żądania ochrony prawnej, czyli cofnąć pozew. Jeżeli cofa pozew bez zrzeczenia się roszczenia, to znaczy, że rezygnuje z ochrony prawnej w danym momencie, nie przekreślając tym samym późniejszego dochodzenia swoich praw.

Cofnięcie pozwu wraz ze zrzeczeniem się roszczenia wywołuje skutki procesowe w postaci umorzenia postępowania i skutki materialnoprawne polegające na wygaśnięciu zobowiązania. Powód może wprawdzie wytoczyć nowe powództwo, gdyż postanowienie o umorzeniu postępowania nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej, ale może narazić się na podniesienie przez pozwanego zarzutu wygaśnięcia roszczenia, co skutkuje oddaleniem powództwa.

Akty dyspozycyjne pozwanego to uznanie powództwa (art.213 § 2 KPC) i cofnięcie lub ograniczenie powództwa wzajemnego (art.203§ 4 KPC w związku z art.204§3 KPC).

Aktem dyspozycyjnym obu stron jest ugoda sądowa (art.203§ 4 KPC w związku z art.223§2 KPC).

W postępowaniu nieprocesowym rozporządzalność uczestnika postępowania jest bardziej ograniczona. W myśl art. 512§ 2 k.p.c. cofnięcie wniosku o wszczęcie postępowania jest bezskuteczne w sprawie, której wszczęcie mogło nastąpić z urzędu.

II

Nowy model postępowania cywilnego – omówienie zmian w przepisach ogólnych i części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 5 KPC

Wobec formułowanego zarzutu, że art. 5 KPC (w brzmieniu przed nowelizacją z 2 lipca 2004r.) może prowadzić do naruszenia konstytucyjnej zasady równości stron i jednakowego ich traktowania przez władze publiczne (art.2 i 32 ust.1 Konstytucji) w wyniku nowelizacji słowa: "Sąd powinien" zastąpiono słowami: "w razie uzasadnionej potrzeby Sąd może udzielić" stosownych pouczeń. Z treści przepisu wnioskować należy, że informowanie stron nie jest obowiązkiem sądu w sprawach, w których strony są reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników. W pozostałych sprawach obowiązek taki powstaje wówczas, gdy strona lub uczestnik jest osobą nieporadną, nie rozumiejącą znaczenia podstawowych czynności procesowych, skutkiem czego utrudnione jest prowadzenie postępowania. Nieporadność strony można ocenić na podstawie całokształtu jej zachowania, jak i wówczas, gdy strona oświadcza, że nie zna przepisów prawa, wykazuje dezorientację w sprawie i wyraźnie widać, że nie wie, co ma w danej sytuacji zrobić. Należy zauważyć, że przedmiotowy zakres spraw jest tu nie ustalony. Obowiązek z art.5 KPC powinien mieć miejsce, gdy tylko wystąpi uzasadniona potrzeba.

Pomimo zwrotu „Sąd może” należy rozumieć, że Sąd zobowiązany jest to uczynić, gdy tylko zaistnieje uzasadniona potrzeba.

Przepis art. 5 KPC ma zastosowanie do stron i uczestników postępowania, ale również może dotyczyć interwenienta ubocznego, biegłego, świadka.

Z uwagi na to, że umieszczono go w przepisach ogólnych będzie miał również zastosowanie do uczestników postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego.

Jeśli chodzi o zakres obowiązku z art.5 KPC, to nie budzi wątpliwości fakt, że polega on na udzielaniu pouczeń co do czynności procesowych. Sąd nie udziela więc pouczeń co do innych czynności, nie mających charakteru czynności procesowych, jak i co do treści i interpretacji przepisów prawa materialnego.

Realizacja obowiązku nie może polegać na pouczeniu strony, że powinna dokonać konkretnej czynności procesowej.

Naruszenie obowiązku z art.5 KPC może stanowić podstawę zarzutu apelacji naruszenia prawa procesowego tylko wtedy, gdy skarżący wykaże, że zachodziła uzasadniona

potrzeba udzielenia takiej informacji stronie i że uchybienie to miało wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Poza treścią art.5 KPC szczególne unormowania dotyczące obowiązku pouczenia stron co do czynności procesowych zawarte są w art.212 zdanie 2 i 3 i 327 KPC.

Art.212 zd.2 i 3 KPC.

Udzielanie stronom pouczeń może mieć miejsce jedynie w razie uzasadnionej potrzeby (poprzednio w razie potrzeby). Ponadto nie jest to obowiązek przewodniczącego. Przewodniczący dokonuje oceny, czy zachodzi uzasadniona potrzeba i od wyników tej oceny zależy, czy udzieli pouczeń, czy też nie. Pouczenie musi być ograniczone do minimum i nie może mieć charakteru wskazówki, a więc poinstruowania strony co do konkretnego postępowania. Przewodniczący przede wszystkim powinien instruować strony o celowości ustanowienia profesjonalnego pełnomocnika, a nie udzielać pouczeń co do dokonania konkretnych czynności procesowych, wniosków dowodowych, zmiany podstawy faktycznej powództwa itd.

Przepis ten ma zastosowanie tylko wobec strony nie reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika, choć nie wynika to z jego brzmienia.

Należy zwrócić uwagę na zdanie trzecie dodane do powołanego wyżej przepisu : „W sprawach o alimenty i o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przewodniczący poucza powoda występującego w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów”. Jest to konsekwencją uchylenia § 2 art.321 KPC. Na podstawie tego przepisu w sprawach o roszczenia alimentacyjne i o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym Sąd był obowiązany orzec o roszczeniach wynikających z faktów zgłoszonych przez powoda nawet, gdy roszczenie nie było zgłoszone, albo było zgłoszone w rozmiarze mniejszym, niż to wynikało z wyniku postępowania.

Obecnie Sąd jest związany żądaniem niemal we wszystkich sprawach (wyjątek art.477¹ KPC). Nie może więc orzekać o żądaniu nie zgłoszonym w pozwie lub w rozmiarze większym, niż wynika to z żądania.

Z uwagi na specyfikę spraw alimentacyjnych i spraw odszkodowawczych wynikających z czynów niedozwolonych przyjęto, że przewodniczący powinien pouczać powoda o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów. Przewodniczący ma poinformować powoda, że takie roszczenie mu przysługuje, natomiast informacja ta nie może przybierać formy namowy do wystąpienia z takim roszczeniem. Inicjatywa sądu w żadnym wypadku nie może zastępować inicjatywy strony.

To inne roszczenie, o którym przewodniczący powinien poinformować stronę odnosi się również do odsetek za zwłokę. Dotychczas przyjmowano, że Sąd w wyżej wymienionych sprawach może zasądzić odsetki za opóźnienie, jeżeli nawet powód takiego żądania nie zgłaszał (uchwała SN z 28 lipca 1992r. III CZP 86/92 OSNC 1993 nr 1-2, poz.17).

Oczywiście samo pouczenie powoda o przysługujących mu roszczeniach nie stwarza podstawy do orzekania przez Sąd o tych roszczeniach. Może to nastąpić po rozszerzeniu przez powoda powództwa przy zachowaniu rygorów z art.193 KPC.

Pouczenie powoda o istnieniu roszczenia nie powoduje przerwania biegu przedawnienia.

Niedopuszczalne jest pouczenie powoda o roszczeniach, które by mu przysługiwały, gdyby powołał się na inne fakty.

III

Zmiany w postępowaniu rozpoznawczym odrębnym w sprawach o rozwód i separację.

Art.443 KPC – uchylony

Przepis ten przewidywał możliwość wydania przez Sąd w sprawach o rozwód, separację i unieważnienie małżeństwa postanowień regulujących wzajemne obowiązki małżonków na czas trwania procesu. Zgodnie z § 2 tego przepisu do postanowień tych stosowano odpowiednio przepisy o postępowaniu zabezpieczającym. W związku z tym przyjmowano, że postanowienia wydawane na podstawie tego przepisu mają charakter zbliżony do zarządzeń tymczasowych (Uchwała SN z 13 stycznia 1978r. III CZP 30/77, OSNCP 1978, Nr 3, poz.79). Na podstawie art.443 § 1 KPC sąd mógł rozstrzygać o obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, o sposobie roztoczenia pieczy nad dziećmi, zakresie i sposobie korzystania z mieszkania, o wydaniu małżonkowi opuszczającemu mieszkanie potrzebnych mu przedmiotów.

Uchylenie tego przepisu jest konsekwencją nowego uregulowania postępowania zabezpieczającego w części drugiej KPC.

Zasadnicza różnica polega na rezygnacji z możliwości działania w tych sprawach przez Sąd z urzędu. Możliwość udzielenia zabezpieczenia z urzędu istnieje tylko wówczas, gdy postępowanie może być wszczęte także z urzędu (art.732 KPC). W tej sytuacji należy przyjąć, że w zakresie roztoczenia pieczy nad małoletnimi dziećmi stron Sąd może udzielić zabezpieczenia z urzędu, gdyż postępowanie przed sądem opiekuńczym może być wszczęte z urzędu (art.570 KPC). Należy jednak rozróżnić pojęcie pieczy nad dzieckiem i władzy rodzicielskiej. Nie są to bowiem pojęcia tożsame.

W efekcie uchylenia tego przepisu doszło do pewnego zaburzenia koncentracji spraw związanych z tymczasowym uregulowaniem sytuacji między małżonkami w jednym postępowaniu. Skutki tego ulegają złagodzeniu wobec uregulowania z art.445 i 445¹ KPC.

Art.445 KPC

Zmiany w tym przepisie polegają na skreśleniu § 4 stanowiącego, że do spraw o separację stosuje się odpowiednio przepisy § 1-3. Obecnie przepisy te stosujemy wprost. W § 1 zostało zmienione zdanie 2. Słowa: „w myśl przepisu art.443” zastąpiono słowami: „według przepisów o postępowaniu zabezpieczającym”.

Art.445¹ KPC

Dotychczas kwestia równoległego prowadzenia sprawy o rozwód lub separację i postępowania dotyczącego władzy rodzicielskiej nie był jednoznacznie rozstrzygnięty, choć w praktyce orzeczniczej stosowano per analogiam reguły z art.445. Obecne unormowanie wykluczyło możliwość jednoczesnego prowadzenia sprawy o rozwód i separację z odrębnym postępowaniem dotyczącym władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi stron. Rozróżniamy tu trzy sytuacje:

- sprawa dotycząca władzy rodzicielskiej została wszczęta przed sprawą o rozwód lub separację (w takiej sytuacji sprawa dotycząca władzy rodzicielskiej ulega z urzędu zawieszeniu ; jeżeli w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie o rozwód lub separację nie orzeczono o władzy rodzicielskiej wówczas następuje podjęcie zawieszono wcześniej postępowania. Jeżeli zaś w wyroku Sąd rozstrzygnął o władzy rodzicielskiej, to zawieszono wcześniej postępowanie ulega umorzeniu);

- sprawa dotycząca władzy rodzicielskiej została wszczęta w trakcie sprawy o rozwód lub separację (przepis ten nie wyjaśnia, co Sąd powinien zrobić z wniesionym w tym czasie wnioskiem ; przyjąć należy odpowiednie stosowanie art.445 § 1 KPC);

- sprawa dotycząca władzy rodzicielskiej została wszczęta po zakończeniu sprawy o rozwód lub separację (orzeczenie o władzy rodzicielskiej w wyroku orzekającym rozwód lub separację nie wyklucza późniejszego postępowania przed sądem opiekuńczym, w którym rozstrzygnięcie to może być zmienione (art. 579 zd.2 KPC). Zauważyć należy, że przepis ten nie wskazuje na możliwość zmiany rozstrzygnięć zawartych w wyrokach orzekających separację, jednakże przyjąć należy, że te same racje przemawiają za możliwością takiej zmiany. Ponadto nie zostały dokonane zmiany art.451 KPC, który nadal odsyła do treści art.443 KPC i nie zawarto odesłania do art.445¹ KPC. Przyjąć jednak należy, że regulację tę stosujemy per analogiam).

Zmiany w rozdziale dotyczącym spraw rodzinnych oraz spraw opiekuńczych.

Art. 568, 569 KPC – wprowadzono aktualne nazwy „sąd rejonowy”.

Art. 570² KPC

Przepis ten dopuszcza możliwość prowadzenia postępowania mediacyjnego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych. Jeżeli uczestnicy nie wskażą osoby mediatora to wyznacza go Sąd.

Art. 572 KPC

Zmiany o charakterze terminologicznym. Obowiązek zawiadomienia sądu opiekuńczego został nałożony również na komorników.

Art. 578¹ KPC

W sprawach, w których postanowienie nadaje się do wykonania w postępowaniu wykonawczym podstawą wszczęcia tego postępowania jest postanowienie ze stwierdzeniem jego wykonalności. Pełni ono taką funkcję, jak klauzula wykonalności nadana orzeczeniom nadającym się do wykonania w postępowaniu egzekucyjnym.

Zmiany w postępowaniu zabezpieczającym (art.730-757 KPC).

Postępowanie zabezpieczające wszczynane jest na wniosek. Wnioskodawcą może być każda osoba, która jest (będzie stroną) lub uczestnikiem postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Wnioskodawcą może być także interwenient uboczny, prokurator, RPO, organizacje społeczne.

Stronami postępowania zabezpieczającego jest uprawniony i obowiązany.

Przesłanką postępowania zabezpieczającego jest jurysdykcja krajowa sądów polskich w sprawie, w której żąda się zabezpieczenia.

Rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie SN, czy istnienie jurysdykcji krajowej jest warunkiem dokonania zabezpieczenia w sprawie (vide postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 1993r. I CRN 6/93 OSNCP 1993, Nr 11, poz.204, w którym stwierdzono, że brak jurysdykcji krajowej nie stanowi przeszkody do rozpoznania wniosku o zabezpieczenie roszczenia i wydania zarządzenia tymczasowego przez Sąd polski).

Od dnia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej kwestię jurysdykcji krajowej sądów polskich w postępowaniu zabezpieczającym należy rozważać uwzględniając problematykę prawa wspólnotowego.

Zabezpieczenie jest dopuszczalne w sprawach z powództw o zasądzenie, jak i w sprawach o ustalenie albo o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa, a także w sprawach rozpoznawanych w trybie postępowania nieprocesowego. Celem postępowania zabezpieczającego jest więc zapewnienie wykonalności orzeczeń, które nadają się do wykonania w drodze egzekucji i zapewnienie skuteczności tych orzeczeń, które się do egzekucji nie nadają.

Wniosek o udzielenie zabezpieczenia powinien odpowiadać wymaganiom przepisanych dla pisma procesowego wymienionym w art.126 i nast. KPC.

Elementami konstrukcyjnymi wniosku o udzielenie zabezpieczenia są :

- wskazanie sposobu zabezpieczenia, a w sprawach o roszczenia pieniężne także sumy zabezpieczenia;

- uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających wniosek, w tym posiadania interesu prawnego przez wnioskodawcę. Należy podać okoliczności uzasadniające żądanie oraz okoliczności, z których powinno wynikać, że bez udzielenia zabezpieczenia uprawniony może być pozbawiony zaspokojenia lub w inny sposób pozbawiony ochrony prawnej.

W sytuacji, gdy zabezpieczenie jest udzielane w toku postępowania Sąd może wziąć pod uwagę całość materiału zebranego w sprawie.

Zwiększone wymagania co do wniosku o udzielenie zabezpieczenia mają służyć temu, by Sąd mógł udzielić zabezpieczenia w krótkim terminie bez konieczności podejmowania czynności przygotowawczych. Wniosek, który nie odpowiada wymogom formalnym Sąd zwraca bez wzywania do uzupełnienia braków (art. 738 KPC). W sytuacji, gdy wniosek o zabezpieczenie stanowi jeden z elementów pozwu Sąd zwraca pozew w tej części. Zarządzenie doręcza się tylko wnioskodawcy (art.130 § 4 KPC w związku z art.13 § 2 KPC). Na zarządzenie o zwrocie wniosku służy zażalenie na podstawie art.394 § 1 pkt 1 w zw. z art.13 § 2 KPC).

Jeżeli wniosek wskazuje na okoliczności lub środki zmierzające do ich uprawdopodobnienia, ale uprawdopodobnienie to nie będzie wystarczające do udzielenia zabezpieczenia, to wówczas Sąd oddala wniosek o udzielenie zabezpieczenia.

W efekcie po rozpoznaniu należycie opłaconego wniosku o udzielenie zabezpieczenia Sąd może wydać :

- postanowienie o odrzuceniu wniosku, gdy pozew w sprawie ulega odrzuceniu;

- zarządzenie o zwrocie wniosku nie spełniającego wymogów formalnych;

- postanowienie o oddaleniu wniosku, gdy okaże się on bezzasadny np. nie uprawdopodobniono

istnienia roszczenia lub interesu prawnego;

- postanowienie uwzględniające wniosek w całości lub części.

Art. 753 KPC

Przepis ten oraz art. 753¹ KPC stanowią wyjątek od reguły zawartej w art.731 KPC, że zabezpieczenie nie może prowadzić do zaspokojenia roszczenia uprawnionego.

Wydanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w sprawie o alimenty może nastąpić tylko na wniosek uprawnionego.

Przepis ten stanowi odstępstwo od zasady z art. 730¹ KPC i wymaga jedynie uprawdopodobnienia istnienia roszczenia.

Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia w sprawie o alimenty Sąd doręcza obu stronom niezależnie od tego, czy postanowienie wydano na rozprawie, czy na posiedzeniu niejawnym.

Według uchwały Sądu Najwyższego z 27 listopada 1980r. (III CZP 60/80 OSNCP 1981, nr 6, poz.97) nie jest wyłączone zabezpieczenie powództwa przewidzianego w art.138 KRO o uchylenie lub obniżenie obowiązku alimentacyjnego przez zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Może to nastąpić tylko wówczas, gdy powództwo jest uwiarygodnione w wysokim stopniu.

Do roszczeń z art.138 KRO stosuje się przepisy o zabezpieczeniu roszczeń niepieniężnych (art. 755 § 1 KPC).

Sprawami o roszczenia niepieniężne są także wszystkie sprawy opiekuńcze, opiekuńczo-wychowawcze, o przymusowe leczenie nieletnich narkomanów oraz sprawy, w których zapadają orzeczenia nie podlegające wykonaniu.

Uregulowanie sposobu roztoczenia pieczy nad małoletnimi dziećmi może wchodzić w rachubę przede wszystkim w sprawach o rozwód, separację i o unieważnienie małżeństwa. Nie jest wykluczone stosowanie tego sposobu zabezpieczenia w innych sprawach, w tym opiekuńczych. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na treść art. **569 § 2 KPC**. Zarządzenia wydane na podstawie tego przepisu mają formę postanowienia, które jest wykonalne z chwilą ogłoszenia lub, gdy ogłoszenia nie było, z chwilą wydania.

W razie wydania zarządzeń w wypadkach nagłych przez Sąd, który nie jest miejscowo właściwy, należy zawiadomić o tym Sąd właściwy przez przesłanie odpisu zarządzeń, a jeżeli potrzeba dalszego działania sądu, który nie jest właściwy ustała – przez przesłanie akt sprawy (§ 217 regulaminu sądowego). W wypadku, gdy zarządzenie, o którym mowa w powołanym wyżej przepisie wydał Sąd opiekuńczy po wszczęciu postępowania opiekuńczego, to przekazanie sprawy sądowi opiekuńczemu wyłącznie właściwemu następuje w drodze postanowienia, na które służy zażalenie (uchwała SN z 29 lutego 1996r. III CZP 12/96, OSNC 1996, Nr 5, poz. 70).

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz.1691).

Art. 84 KRO i art. 454¹ KPC

Wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego art.84 KRiO został uznany za niezgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim wyłączał prawo mężczyzny będącego biologicznym ojcem dziecka do dochodzenia ustalenia ojcostwa.

Art. 454¹ KPC nawiązuje swą treścią do art.439 KPC. Wniesienie pozwu głównego powoduje zawisłość sporu. Strona pozwana może również żądać ustalenia ojcostwa. W razie

wystąpienia z takim żądaniem przez stronę pozwaną nie jest dopuszczalne umorzenie postępowania w wyniku cofnięcia pozwu. Wprawdzie żądanie pozwanego może być traktowane jako uznanie powództwa, to jednak nie może ono stanowić wyłącznej podstawy wyroku (art.431 w związku z art. 458 § 1 KPC).

Art. 565 KPC

Zmiana tego przepisu ma związek ze zmianą art. 36 i nast. KRiO. Obecnie w ustawie brak terminu „czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu”, natomiast do czynności wymienionych w art. 37 KRiO wymagana jest zgoda drugiego małżonka. Zgodnie z art.36 KRiO małżonek może sprzeciwić się czynności zarządu majątkiem wspólnym zamierzonej przez drugiego małżonka. Jeżeli jedno z małżonków odmawia zgody wymaganej do dokonania czynności, albo jeżeli porozumienie z nim napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody, drugie z małżonków może zwrócić się do sądu o zezwolenie na dokonanie czynności (art. 39 KRiO).

Art. 567 KPC

Zmiana tego przepisu ma charakter terminologiczny. W miejsce zwrotu : „ majątek odrębny” wprowadzony został zwrot : „majątek osobisty”.

Ustawa z dnia 1 lipca 2005r. – o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz.1413).

Art. 509 KPC

Ograniczenie udziału ławników w postępowaniu nieprocesowym . Obecnie w składzie jednego sędziego i dwóch ławników orzeka Sąd w sprawach o pozbawienie i ograniczenie władzy rodzicielskiej oraz w sprawach o przysposobienie.

Literatura :

Kodeks postępowania cywilnego Komentarz – T.Ereciński,J.Gudowski,M.Jędrzejewska
Wydawnictwo Lewis Nexis

Kodeks postępowania cywilnego Komentarz do nowelizacji Marcin Eliazs Wydawnictwo
C.H.Beck

Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne Piotr Pogonowski Wydawnictwo C.H.Beck

Postępowanie cywilne J.Jodłowski, Z.Resich,J.Lapierre,Teresa Misiuk-Jodłowska,K.Weitz
Wydawnictwo Lewis Nexis

Opracowała: SSO Ewa Trybulska-Skoczelas